

HABO
BIBLIOTEK

H A

B

O

B Y

E

D

F

V

TIDSKRIFT

FÖR

SLÄKT OCH HEMBYGDSFORSKNING

Årg. 8

NR: 1

1990

Habo gamla ålderdomshem vid kyrkan uppfört år 1871.

HABOBYGDEN, MEDLEMSTIDNING FÖR HABOBYGDENS SLÄKTFORSKARFÖRENING
OCH DESSUTOM KONTAKTORGAN FÖR HABO-GUSTAV ADOLF HEMBYGDSFÖRENING.
REDAKTIONSKOMMITTÉ: INGEMAR KYRKERYD, ARNE WULFF, FOLKE EKERED
OCH MONICA EKERED.

VI ÄR TACKSAMMA FÖR ALLA BIDRAG TILL TIDNINGEN, STORT som smått.

BTJ2000*

800 14 14 2238 9X

BTJ
© BTJ System AB

036-401 88

036-12 20 52

Ordföranden

har ordet

När denna tidning kommer till dej, käre släktforskare, kan vi i Habobygdens Släktforskarförening se tillbaka på ett händelserikt år. Vi har haft brasaftnar i Hembygdsgården, där vi haft trevliga och givande stunder tillsammans. Vi har haft stora sammankomster som i november förra året, då Sixten Västgöta-Bengtsson gästade oss. Vi var då ca 500 personer i Missionskyrkan, vilka fick lyssna, när han berättade över ämnet "Vet du vad din farfars far hette?" En oförglömlig kväll liksom när Hans Werthén i februari gästade oss. Då var vi också ca 500 personer i Missionskyrkan, vilka fick lyssna till denne bygdens son.

I mars var föreningen värd för Västgöta Genealogiska Förenings årsmöte i Habo. Vi samlades i Habo kyrka, där Rolf Gren berättade för deltagarna om vår fina kyrka.

Den 9 juni hade vi tillsammans med hembygdsföreningen bussutflykt till Ätradalén.

Vad jag här i korta ordalag berättat om är de större evenemangen, som har synts mest utåt, men det inre arbetet, som är lika värdefullt, om inte värdefullare, är det arbete som sker bl.a. i forskarrummet i biblioteket. Varannan måndag samlas där gruppen som håller på med torpinventeringen. Vi har ca 800 torp och backstugor i Habo, vilka vi på bästa sätt vill dokumentera, var de har legat för att där sätta upp skyltar om namn på torpet och på de personer, som bott på dessa torp. Ansvariga för denna grupp är i första hand Lars-Olof Markstad, Harry Cedervall och Rune Franzén. Det är ett fantastiskt arbete de lägger ner på denna forskning. Bengt-Inge Svensson har en stor samling ortstidningar från sekelskiftet. Han går igenom dessa och noterar händelser från vår bygd. Bengt-Inge basar också för vår almanacka, vilken vi hoppas skall bli färdig till den 13 november, då en av Habos välkända söner, Habo- Janne Johansson, kommer och berättar om sin tid som bandyspelare i Habo, Nässjö, landslaget och i VM - sammanhang.

Om jag så får se framåt på nästa verksamhetsår och önska, så är det först och främst, att vi kan fortsätta det arbete vi håller på med. Vidare skulle jag bli väldigt glad, om vi finge tillstånd att samarbeta med skolan för att intressera de unga att forska i sin släkt genom att ta kontakt med mormor och morfar eller far- mor och farfar och få dessa att berätta om sina mor- och farföräldrar och föra den muntliga traditionen vidare. Jag är övertygad att dagens ungdom, för att kunna se framåt, måste veta sin bakgrund. Jag ser också fram mot att vi till våren får höra Valter Karlsson berätta om sitt mångåriga kommunala arbete. Jag tycker det är fantastiskt, att Valter har varit kommunalt engagerad under 30- 40- 50- 60- och 70-talet. Han följer noga med vad som händer i kommunen, sedan han lämnade ordförandeskapet i kommunstyrelsen. Jag är säker på, att det blir intressant att lyssna på den minnesgode Valter och vad som hänt i Habo under sju decennier.

Jag vill passa på tillfället att tacka mina kamrater i styrelsen och i olika kommittéer för deras stora arbetsinsatser. Utan deras hjälp och initiativrikedom skulle det vara omöjligt att kunna bedriva det omfattande arbete, vilket nu sker.

Vidare vill jag varmt tacka kulturnämnden och kommunen för det goda samarbete vi har och för den ekonomiska hjälp vi får. Den förutan skulle vi inte klara oss.

Ingemar Kyrkeryd

HABOBYGDENS SLÄKTFORSKARFÖRENING
STYRELSE 1990

ORDFÖRANDE:

INGEMAR KYRKERYD 036-406 65

V. ORDFÖRANDE:

LARS-OLOF MARKSTAD 036-415 28

SEKRETERARE:

AINO BERGLING 036-408 25

KASSÖR:

EIVOR KOSKINIEMI 036-414 10

LEDAMÖTER:

BENGT-INGE SVENSSON 036-418 94

HARRY CEDERWALL 0392-201 47

RUNE FRANZEN 036-463 01

SUPPLEANTER:

JOHN KOSKINIEMI 036-414 10

BERNT BLANK 036-419 26

FÖRENINGENS POSTGIROKONTO:

49 42 56 - 1

POSTADRESS:

BOX 177 566 00 HABO

ALEDALS NYCKELFABRIK.

Den gamla fabriken går i konkurs i mars månad 1990, och maskiner och verktyg utbjödes så småningom till försäljning. Hembygdsföreningen anhåller om och får 10.000 kronor från Kulturnämnden för inköp av maskiner, verktyg och material. Allt detta flyttas sedan med mycket arbete till Kvarnekulla, där det kommer att ingå i ett framtida Industrimuseum.

KVARNEKULLA.

10 maj 1989 erhåller Hembygdsföreningen från Habo Kommun nyttjanderätten för fastigheten Kvarnekulla "så länge byggnaden består".

Byggnaden inrymmer den gamla sulfitkaren och har senast använts som kvarn.

Styrelsen för Hembygdsföreningen avser att, om tid och krafter står bi, här inrätta ett Industrimuseum.

HABO-GUSTAV ADOLF HEMBYGDSFÖRENING

ORDFÖRANDE:

JOHN KOSKINIEMI 036-414 10

SEKRETERARE:

ARNE WULFF 036-401 88

KASSÖR:

IRENE GELLERBRANT 036-403 94

UTHYRNING AV

HEMBYGDSGÅRDEN:

NILS WERNER 036-405 37

JOHN KOSKINIEMI

LOKALHISTORISKT OMBUD

FÖR LÄNSMUSEET I SKARA

SIMONSTORPS SKOLA.

Den gamla skolan började bli fallfärdig, och kommunen beslutar 1986 att föranstalta om byte av yttertak. Därmed ansågs det räcka. Ett telefonsamtal med byggnadskontoret resulterade dock så småningom i, att de båda skolsalarna kunde komma till användning. Kommunen lovade måla tak och innerväggar samt installera värme och ljus. Övrigt arbete fick Hembygdsföreningen stå för. Fönster och golv bättrades på, och inredningen med bänkar, kateder, orgel samt böcker och diverse planscher kom på plats i den ena salen. I den andra inrättades vävsal, och där har alltsedan dess pågått kurser i vävning.

Invigning av skolsalen skedde den 19 aug. 1989, och då hade en ganska stor skara gamla elever och övriga intresserade mött upp. Även ett par lärare, vilka tidigare tjänstgjort vid skolan, hade infunnit sig. De berättade nu en del glada minnen från Simonstorpstiden.

Vädret var denna dag så vackert, att kaffeserveringen kunde äga rum ute. Många av deltagarna slog sig ner med sina kaffekoppar på den klippa bakom skolhuset, på vilken barn under alla skolåren, då vädret tillät, suttit och ätit sina medhavda smörgåsar.

Arne W.

Arnes blygsamhet har hindrat honom att berätta, att det var han själv och Gunnar Karlsson från Bössekärr, som uträttade det mesta arbetet i samband med skolmuseets iordningställande.

F.E.

4. Stena-Gustafs stuga flyttar till Habo-park

"STENA-GUSTAVS STUGA.

I mars 1990 flyttades stugan från "Tomten" i Fiskebäck till Hembygdsparken. Flyttningen har varit påtänkt sedan sept 1987, och orsakerna är många. För det första höll stugan på att växa ned i gräsvallen med röta i timret som följd. För det andra skall vägen till Domsand läggas om, och då utgjorde stugan ett hinder. För det tredje ansåg styrelsen för Hembygdsföreningen, att det skulle vara mycket enklare att ha den fina lilla stugan inom parkens område vid ett framtida iordningställande.

Byggnadskontoret har ordnat med anskaffning av grundstenar, och så småningom kommer stugan att ha det torrt om fötterna. Golvet är mycket dåligt och måste bytas ut, och då kommer ett erbjudande som ett brev på posten. Per Isaksson, sedan flera år bosatt i Liden, Brandstorp, lovar att skänka ett gammalt golv ungefär av samma ålder som stugan.

Stugan har varit bebodd mellan 1803 och 1819 av Magnus Lagerman, Jönköping. Han var född i Unnaryd 1744.

1819-1836 änkan Ingegerd Pettersdotter. född i Högaberg 1759.

1827-1836 änkan Catharina Magnusdotter.

1836-1885 Johannes Abraham Flod född i Sandhem 1799.

1840-1919 dottern Maria Flod född 1840 och död 1919 på Tomten sjuklig och utfattig.

1920-1938 Sven Gustav Gustavsson "Stena-Gustav", född i Grönahög 1862 och förmodligen död på Tomten 1938.

GRATTIS!

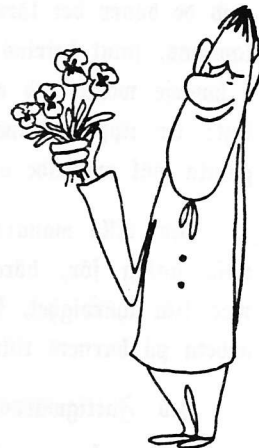
Josef Lundqvist

Vi gratulerar Josef Lundqvist till kulturpriset, vilket han delade med Arne Johansson.

Ur Jönköpings-Posten de 25 september saxar vi följande:

Så här lyder kulturnämndens motivering för att han skulle bli en av årets stipendiater:

- Josef Lundqvist har under lång tid utfört ett värdefullt arbete för vår bygds historia. Hans stora sakkunskap har kommit många till del. Såväl fackfolk från museerna som skolbarn och hembygdsintresserade i Habo har haft Josef Lundqvist som lärofader i kunskapen om Habos historia.

KLIPP

Straffångarna på Karlsborg registreras

Sedan hösten 1988 bedriver Soldatregistret i Skara projektet Karlsborgs fästning.

Det syftar till att registrera alla de straffångar, omkring

18.000 personer, som deltog i byggandet av den gigantiska fästningen vid Vätterns västra strand.

Hittills har ca 10.000 straffångar registrerats och uppgifterna om dem finns samlade på Stifts- och landsbiblioteket (Box 194, 532 23 Skara, tel. 0511-108 15).

Fångarna kom från hela landet. De var först organiserade i en pionjärför. Sedan kallades den kronoarbeta-

ren och slutligen disciplin-kompaniet.

Karlsborgs fästning byggdes åren 1819-1909, således under nittio års tid. Ytan är ca 100 hektar, omkretsen 5 kilometer!

Björn Lippold, chef för soldatregistret i Skara, och arkivare Lars Ericson vid krigsarkivet i Stockholm har tillsammans skrivit en bok om livet på Karlsborg, som utkommer inom kort.

Vid ett sammanträde i U. uppstod fråga om inrättande av trikinbyrå. Då vederbörande tyckte, att det blev för dyrt, föreslog lantbrukare Jansson:

»Gör som vi hemma i Tranarp, när vi slaktar. Vi skickar en skinkbit till fattighuset. Där inget av hjönen, är grisen fresk.»

Af Fattigvårdsstyrelsen i Habo församling hafva undertecknade mottagit *1 år*
Arvid Axel Hallqvist född den *11/2 1881*
 för att behålla *1* år, räknadt
 från den *10 Mars* 18*93* till den 10 November 18*94*, med följande villkor:

1:o Förbinda vi oss, att under nämnde tid gifva barnet nödig vård, kläder och föda, samt undervisning och öfning i läsning, Christendom och nyttiga handslöjder, allt efter dess behof, ålder och fattningsåfåfva.

2:o Skola vi tillse, att barnet dagligen wid vanliga tillfällen nalkas sin Gud med de böner det lärt, eller under tiden kommer att lära; att det dagligen tvättas och kammas, samt befrias från ohyra, när sådant behöfves; att rent linne ömsas en gång i hvarje vecka, och att så väl dess kropp som kläder alltid hållas så rena, som möjligt; en uppsats nya kläder bör omvilforligen wid aflemmandet öfverlemmas, samt de gamla väl värdade och lagade.

3:o Alla manarter, osedligheter eller laster, hvilka barnet möjligtvis kan ega eller wisa anlag för, böra vi tidigt anmärka och med fogligt allwar förekomma och rätta med lifa ihärdighet, som wi med goda efterdömen, förmaningar och undervisning skola arbeta på barnets tillwärt i gudsfruktan, flit och arbetsfärd.

4:o Fattigvårdsstyrelsen betalar i årslega

John Axel Hallqvist *160*
John Axel Hallqvist *Frågar medtager gossens*
Lili Amerikas upphör detta kontrakt den dag
gossen oflyttas

5:o Befinnes barnet manwårdadt eller något uraktlåtet, som detta kontrakt innehåller, upphör genast all kraft och werkan af detta, och wi förbinda oss, att genast återlemna barnet, försedt med nödiga kläder, utan anspråk eller rätt till hwad wi enligt detta kontrakt kunna hafwa att fordra.

6:o Twenne lifa lydande exemplar af detta kontrakt äro af oss underkrifna, och hafwa wi erhållit ett exemplar.

Mullsjö-Habo den 6 Mars 1893

G. A. Johansson

Wittnen:

A Fattigvårdsstyrelsens wägnar:

E F T E R L Y S N I N G .

Hur gick det för gossen John Axel Arvid Hallqvist?
 Kom han iväg till Amerika?

Enligt brev till Fattigvårdsstyrelsen i Habo från fadern, John B. Hallqvist, daterat Kettulahult den 17 april 1893 skulle pojken få följa med en farbror till Amerika under förutsättning, att fattigvårdsstyrelsen svarade för reskostnaderna.

Torp och backstugor

7

TORPINVENTERING

Våren 1987 återupptog några eldsjäljar inom släktforskarföreningen den tidigare påbörjade torpinventeringen.

En grupp på 7-8 personer jobbar entusiastiskt vidare på detta gigantiska projekt som vi tycker att torpinventeringen i HABO är.

Men en hel del har faktiskt hänt sen vi återupptog arbetet. Tre torpvandringar har vi arrangerat. Årets torpvandring ägde rum den 19 maj. Vi besökte då 18 torp i Darängs rote. Det är många intressanta fakta och tips som kommer fram under en sådan vandring. Då kommer vi osökt in på nästa aktivitet som vi borde ha mycket mera av, nämligen INTERVJUER. Vi hade en helkväll i hembygdsgården i december då Ingemar Kyrkeryd kokat risgrynsgröt. Målsättningen med kvällen var att gå igenom alla torp och backstugor i DARÄNGS rote. Vi hann knappt hälften.

Torpinventeringen startar i "Fransson böckerna", dvs de av Karl-Gustav Fransson rekonstruerade husförhörslängderna samt de vanliga husförhörslängderna. Här noteras alla torp och backstugor samt all personalia om dessa. Vi går sedan vidare med att markera torpens och backstugornas läge på kartor och ute i terrängen med en skylt. Idag finns cirka 40 skyltar uppsatta.

Vi använder oss av 1730-års kyrkliga roteindelning. Nedan följer en lägesrapport om dessa 12 rotar:
(Med torp avses nedan även backstugor och nedlagda gårdar)

BASKARPS ROTE.

Innehåller 43 torp, 4 kvarnar och 9 skvaltor. Alla ställen är markerade med en ekskylt samt på kartan av Helmer Andersson. Ingen forskning i HF (husförhörsläpder) utförd.

STARBÄCKS ROTE.

I denna lilla rote är 26 torp utforskade i "Fransson böckerna", dvs fram till år 1800.

GULLSKOGS ROTE.

Är klar i HF fram till år 1892. 57 torp.

GÖLHULTS ROTE.

11 torp under Dalen markerades med skyltar våren 1989. Roten är klar i HF fram till 1896 och här återstår att på pastorsexpeditionen inhämta uppgifter om de få torp som

finns kvar efter 1896. En stor rote med drygt 140 torp där platsen är känd för de flesta.

FLATEREDS ROTE.

Består av 55 torp där platsen är känd för de flesta. Forskning i HF klar fram till 1892.

HÖGSBÄCKS ROTE.

Utforskad i HF fram till 1892. Ca 60 torp.

HALLEBO ROTE.

35 torp funna i "Fransson böckerna", dvs fram tom år 1800.

EKETS ROTE.

20 torp utforskade fram till år 1800.

DARÄNGS ROTE.

En stor rote som består av 103 torp där platsen är fastställd för de allra flesta. Forskning i HF är klar fram till år 1800 och pågår för resterande fram till 1892.

HOLMENS ROTE.

I denna rote markerades för några år sedan 18 torp med en ekpål med namn och nummer. Dessa 18 torp är helt utforskade. Ytterligare 40 torp är delvis påbörjade i HF.

SJÖBO (SEBBO) ROTE.

Påbörjat ca 25 torp i HF.

MOBO ROTE.

Ett 20-tal torp funna i HF fram till 1820.

I april månad beslutade kulturnämnden att stödja Habobygdens Släktforskarförening med ett projektbidrag till pågående torpinventering på 10.000 kronor.

Detta är vi mycket tacksamma för. Vi har blä köpt in mikrofilmat kartmaterial från HABO fram till år 1900, till en kostnad av 5.500 kronor.

Till dessa kartor hör ofta en beskrivning vilken ger namn på alla åkerlappar och ängar. Alla skifteskartor med tillhörande skifteshandlingar från Habo finns med.

Detta material är en guldgruva för alla som sysslar med släkt och hembygdsvorskning i Habo.

Materialet är om fattande och består av 54 mikrokort för Habo, 21 för G-A och 14 för Brandstorp. Till detta hör 23 rullar med beskrivningar samt alla mindre kartor. Katalogisering av materialet pågår.

HARRY C OUL
LABS OULF M.

Ingen svarar

Varför lyssnade jag inte
mera uppmärksamt?
Tjugo, säkert trettio, kanske femtio
gångar
berättade han
om farfar och kuamen
om skolan och fisket
om hästen och...

Nu berättar ingen...

Nu svarar ingen

när jag vill fråga.

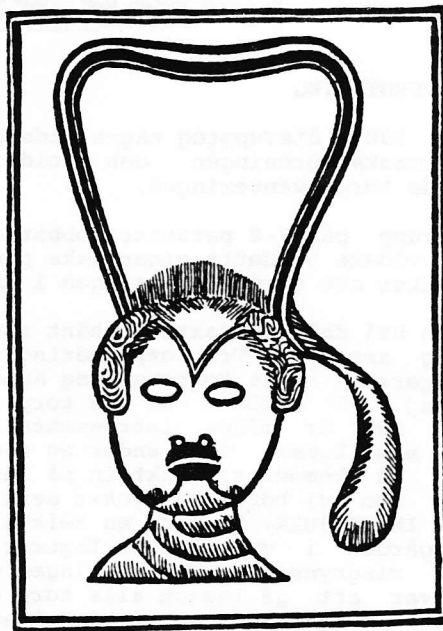
Winnie Törnqvist

Ur Svenska folkets underbara öden, band 4
kan man läsa om vilka vådliga följder det
kan få, om man använder en s.k. fontang,
en hög håruppsättning, vilken var modern
bland kvinnor på 1700-talet.

År 1716 behandlades fontangens sedliga vå-
dor ytterligare av en pastor Seth i en folk-
skrift med följande titel: "FontangePredi-
kan, lemnad uti öpnad graf på Habo Kyrkio-
gård Af ett Dödfödt Barn, hvilket af sådan
skapnad, som nästfölljande sijdas Figur ut-
hwijsar, i werlden kom den 13 Augusti 1715,
i hemmanet Giöla, i Habo församling, hafwan-
de en fontange på hofwudet högre en sielwa
ansichtet, en snipp i pannan med smått kru-
sat hår. Therunder samt wid tinningarna, en
hengiande sante wid wenstra kindbenet. Ingen
näsa, men små näseboror. Ingen öfwerlep.
Then högra handen rödh, then wenstra huit."

Seths predikan har form av en visa, som
sjunges av det dödfödda barnet, vars gans-
ka anskrämmeliga fysionomi ett bifogat trä-
snitt utvisar

Det dödfödda barnet.

Insänt av Anders Linell, Bromma

Kungörlse
~~Lördagen den 26 innevarande Oktober~~
Idag efter Guds tjensens slut, Kortakoderias
i Soekerstigar Kammrens fosterbarn
Skarvid fosterföräldrar och målsmän
kallas att med varren tilltödes kamma
och närvara, hvarjenti Kammrens
nämnde ledamöterna kallas att vid för-
sättningen biträda

Kungshärad den 18 Oktober 1800

G. Johansson
genom G. Johansson
uppläst i Habo kyrka den 19 Oktober 1800 af
M. Dahlgren

dit

dit

den 26 Okt 1800 af

Hörner

FRÅN FATTIGSTUGA TILL SERVICEHUS

Redan 1642 kom ett påbud från myndigheterna att socknarna borde bygga små stugor, där de allra mest utblottade personerna kunde inhysas. Att genomföra detta gick trögt. Biskop Haqvin Spegel rapporterade från en visitation i Habo 1687, att där saknades fattigstuga. Kyrkan anordnade dock vid vissa tillfällen med insamling av penningar till de fattiga.

I Habo lär det i alla fall funnits ett fattighus redan i början av 1700-talet. Troligen låg denna stuga på andra sidan vägen räknat från 1800-talets fattighus.

1815 beslöt man att bygga om och förbättra denna stuga. Varje hemman tvingades släppa till virke. Stugan blev 21 alnar lång, 10 alnar bred och 5 alnar hög. Den innehöll ett större rum, 10 alnar i fyrkant, där alla hjon bodde, och ett par mindre rum, som användes till förråd. Anders Pettersson i Hallebo åtog sig bygget för 550 Rdr.

1829 lämnade prosten Tengborg in en rapport om fattigvården i Habo. Han berättade att varje helt hemman lämnade 4 kappar råg och 4 kappar havre att delas ut till hjonen i fattighuset. En oxe slaktades årligen på fattigkassans bekostnad. Förutom köttet togs också skinnen tillvara. Av huden tillverkades skor till hjonen. Kassan användes också för inköp av en halv tunna salt och bränsle för stugans uppvärmning. En legd kvinnoperson svarade för fördelningen av gåvorna. Som ersättning för detta fick hon delta i hjonens kosthåll och en årlig summa av 4 Rdr och 32 sk.

Detta år, 1829, bodde i fattigstugan 6 personer plus sköterskan. Av dessa var bara en man. Samma år underhöll socknen också 16 män och 36 kvinnor utanför fattighuset. Mestadels fick de bidrag i form av mjöl, men också skor och penningbidrag förekom.

Församlingen var indelad i 12 rotar, var och en med en fattigvårdsföreståndare, som organiserade det hela. 1848 valde sockenstämman för första gången en fattigvårdsstyrelse bestående av en medlem från var rote. 1850 var det platsbrist i fattighuset. Man började så smått planera att bygga nytt igen.

1871 var det nya huset klart att tas i bruk. Detta var beläget mitt emot den gamla stugan. Fortfarande fick

alla hjonen bo tillsammans i ett rum. Mat lagade var och en på den öppna härden. 22 grytor och kaffekokare fick trängas om utrymmet. 1896 föreslogs nya förbättringar. Det stora utrymmet skulle delas upp i två rum, ett för vardera könet. Väggarna skulle oljas mot ohyra. Man föreslog också gemensam mat-hållning. Detta skulle komma att kosta 17 öre/dag. Vid omröstning gick detta förslag igenom med 2220 röster mot 638.

Så blev det alltså gemensam mat-hållning, men först år 1900. Då inköptes en järnspis och kastruller. 1903 bestämdes att hjonen skulle bidra till sin försörjning genom att sticka strumpor och vantar och binda mosskvastar.

1905 avskiljdes ett rum för tillfällig vård av sinnessjuka personer. 1907 föreslogs återigen att det stora gemensamma rummet skulle delas upp. Denna gång i fyra mindre. 1913 inrättades ett badrum i huset. Järnsängar ersatte de gamla trä-sängarna, och 10 nattduksbord inköptes.

1918 fick man elektriskt ljus.

1924 utrotades ohyra.

1927 bodde 23 gamlingar i fattigstugan.

1937 fick man vattentoalett i huset. Sålunda drog man sig fram i det gamla huset, som döptes om till ålderdomshem, ända till den 25/2 1950, då Malmgården i stations-samhället togs i bruk. Här fanns plats för 32 gäster i enkel- och dubbelrum. Man kunde gläja sig åt nya och fina lokaler med god standard. I mer än 30 år var Malmgården ett omtyckt hem för gamla och handikappade personer. Man trivdes även om finesser-na blev lite slitna med tiden. 1980 påbörjades så överflyttningen till den hypermoderna vårdanläggningen vid Kärrsvägen.

M.E.

(Denna sammanställning är hämtad ur en skrift utgiven av Habo fattigvårdsstyrelse 1950)

SOCKENGÅNG I GUSTAV ADOLF 1879.

Sockengång var ju en vanlig företeelse i forna tiders fattigvård. Då fick den fattige och ofta även sjuke personen gå från gård till gård och stanna där 2 till flera dagar beroende på gårdens eller byns storlek och sedan vidare till nästa gård o.s.v.

I en sockengångsdagbok från 1879 kan man utläsa följande:

Dövstumme Johan Holgersson kommer i nedanskivne ordning gå gård från gård och emottages vårdas väl och förses med tillräckligt uppehälle.

En dag på varje 1/16 mantal eller 16 på helt mantal.

Brännsåret i huvudet rentvättas med ljumt vatten varje morgon, och av plåstret pålägges en bit på en ren linnelapp, som därefter pålägges såret.

Detta får icke någon dag försummas emedan Doktor Westerberg föreskrivit att det ovillkorligen skall ske, såvida det onda skall med tiden bliva botat.

Gullskog den 2 augusti 1879.

Aug. Ringqvist.

Holgersson stannade i Myrebo och Hultet 2 dagar, i Ringborg, Bjälkebo, Karstorp och Bössekärr 4 dagar. 8 dagar skulle han hysas i Gullskog, Ulvestorp, Långhult och Källebacken. I byarna Abbarp, Starbäck och Fagerhult i 16 dagar, samt på Tumbäck i 72 dagar.

Var och en som tagit emot Holgersson skulle anteckna i dagboken: när han kommit och när han gått, samt antalet dagar på gården.

Man kan utläsa att han började på 1/8 mantal Gullskog den 30 juli på middagen och stannade till samma tid den 2 aug. 3 dagar.

Han tillbringade julen 1880 i Långhult.

1881 kan vi läsa:

1/8 mtl. Källebacken: Ankom den 24 december, avgått den 26 vid samma tid kl 4 eftermiddag.

Underskrift Adolf Dagman

Dagboken fortsätter fram till den 28 juni 1882.

Stieg-Erland Dagman

BUDKAFLE.

Att hålla vård, 1 dygn från kl 6 den ena morgonen till kl 6 den andra, över sinnessjuka, numera stillsamma Hustru Anna Stina i skolhuset inställa sig derstädes

nästa Söndag kl 6 f.m. 2ne qvinspersoner från Ebbarp

nästa Måndag kl 6 f.m. 2ne - do - från Sjogarp

nästa Tisdag kl 6 f.m. 2ne - do - från Kärnekulla

nästa Onsdag kl 6 f.m. 2ne - do - från Stora Kärr

nästa Torsdag kl 6 f.m. 2ne do - från Munkaskog

nästa Fredag kl 6 f.m. 2ne - do neml 1 från Kråkeryd o en från Klingekärr
(om så behöfs)

medhafvande om så ske kan, lite matvaror åt den arma menniskan.

Denna budkafle fortställes från Ebbarp till Sjogarp, derifrån till Kärnekulla, derifrån till Stora Kärr, derifrån till Munkaskog och derifrån till Kråkeryd samt derifrån till Klingekärr. Kallelsen åtlödes vid ansvar, om något, genom uraktlåtenhet skulle hända den sjuka.

Habo den 11 Maj 1855

P. Hallenberg

Så gick det till förr...

Som regel bodde folket i socknen kvar i sina hem ända till döddagar. Bodde de hos anhöriga, fick de förhoppningsvis den vård och skötsel, som de behövde. Värre var det för alla gamlingar, som bodde ensamma i sina stugor. Trots att de ofta hade svårt för att klara sig på egen hand, vägrade de hårdnackat att flytta till "fattigstugan". Många gånger spjärnade de emot ända tills de var så sjuka, att de inte längre förmådde göra motstånd, när folket från fattigvården kom för att hämta dem.

Vad var det då som var så skrämmande med att komma till fattigstugan? Först och främst var man rädd för att mista sin frihet, att inte få bestämma över sitt eget liv och över sina enkla tillhörigheter. Vidare kände man säkert till, att flertalet av de som bodde i fattigstugan var personer, vilka på ett eller annat sätt var annorlunda än vad folk i allmänhet var. De kunde vara blinda, döva, rörelsehindrade eller psykiskt efterblivna. I Habo ålderdomshem fanns t.o.m. sedan 1905 ett särskilt rum för vård av sinnessjuka.

Från min barndom har jag svaga minnen av folket från Habo ålderdomshem. Man såg dem alltid, när man någon söndag var med föräldrarna i kyrkan. Då kunde man se en liten grå skara komma tågande uppför backen mot kyrkporten. Tyst och försynt tog de sedan plats allra längst ner i kyrkan under orgelläktaren.

Ett flertal av folket från ålderdomshemmet hade öknamn, av vilka jag minns en del t.ex. Mocklingen, Jonta-Klas, Kalle Skintröja, Supare-Henning, Doktor Hjälplos, Panta-latta och Bettis Manda. Vad deras riktiga namn var, vet jag inte.

Bettis Manda har jag minne av från det jag var mycket liten. Hon brukade gå omkring i socknen och tigga mat och pengar. Hon nöjde sig emellertid inte med kopparslantar. En viter peng skulle det vara. När jag första gången fick se henne, blev jag rädd, för hon bar sig inte åt som vuxna människor brukade göra. Trots att hon haft så lång väg att gå, gick hon barfota. Hon kunde inte tala rent, och så hade hon med sig en liten flaska, i vilken hon blåste, så att det bildades en ton. För varje ton hon åstod kom skrattade hon förtjust. Manda var mycket nyfiken. Var det på kyrkbacken några personer, som stod och pratade, så kom hon och trängde sig fram för att höra efter, vad som avhandlades.

Någon gång hände det, att ett par av folket på ålderdomshemmet blev förtjusta i varandra, vilket dock ansågs vara opassande. När de nekades att dela rum, blev de så ledsna och förtvivlade, att de hotade med att dränka sig i ån. Som väl var sattes aldrig hotelsen i verket.

Ibland hände det, att gubbarna blev osams, vilket ledde till, att de slogs så våldsamt, att föreståndarinnan blev tvungen att skicka bud efter fattigvårdsordföranden, för att han skulle mäkla fred.

Föreståndarinna för ålderdomshemmet var från 1927 syster Gerda Spjut. Till sin hjälp hade hon ett biträde. Även de som bodde på hemmet fick hjälpa till med vad de kunde t.ex. vedhuggning, diskning och städning. Den 15 november 1948 avgick Syster Gerda med pension, och då fick hon Patriotiska Sällskapets medalj för lång och trogen tjänst.

Säkert var det en lyckodag, när man kunde flytta till det nya, moderna ålderdomshemmet Malmgården i Habo. Hit behövde inga åldringar dra sig för att flytta, och från och med nu var den förhatliga benämningen "fattigstugan" för alltid bortsopad.

F.E.

P O T A T O E S .

Man kan undra, hur alla fattiga människor på sina små torpställen kunde klara livhanken under 1800-talet. Kanske klarade de sig tack vare, att de odlade potatis till sig själva och till sin hushållsgris.

Potatisen kom till vårt land så sent som på 1700-talet, men till en början var det svårt att övertyga folket om, att detta var en växt, som det var lönt att börja odla, när man redan hade både rovor och kålrötter.

Ur en bok tryckt i Nyköping 1769 "Hushållslexikon" av Carl Carleson har vi hämtat följande upplysningar om potatisväxtens förtjänster.

"Potatoes äro en art rötter, som ej länge sedan till oss från England äro inkomne. De äro för den mänskliga naturen ganska bekväma till näring och göra en hälsosam blod. Gemene man vårdar den nu ej stort oaktat deras wälsmakelighet, och skulle man ej få våra tiders tjänstefolk till att smaka dem, om man ock wille gifva dem penningar derföre. Men den tid tör ännu komma en gång, att de winna ett större anseende bland det syndiga folket.

Hafver hans Kungl. Maj:t ej allenast fogat den Rådige anstalt att gode Jordpäron i från utrikes orter, dels redan blivit, dels hädanefter warda införskrefne till första utplanteringen, utan ock i Rådet anbefallt Dess Rikes Commerce-Collegium att utfärda en beskrifning, om bästa sättet till denna Jordfrukts plantering samt om dess nytta och bruk.

Om Jordpärons nytta och bruk:

Denna jordfrukt äger uti sig en ganska närande kraft och tienar till hälsosamt uppehälle både för folk och kreatur.

Till allmänt bruk för Allmogen äro de nyttigast, då de kokas, sedan skalas och ätes med något fett eller salt i stället för bröd. Om man vill äta dem stekta, måste de först litet kokas....

Till brödbak äro de särdeles gode. Detta sker på följande sätt: Man kokar dem till dess skalet lossnar, hvilket aftages. Man stöter dem sedan wäl sönder uti ett bake-tråg eller annat käril, att de blifva som ett mos och utan klimpar. Man lägger der till af råg-eller kornmjöl eller ock af hvad slags kli man will, en fjerdedel eller så mycket som i deras saft, eller ock tillsats af lite watten bequämligen låter sig inknäda. Widare tillsättes jäst och förfäres därmed lika som med annan deg till bakning.

Utaf hafra och jordpäron tillverkas äfvenledes ett hälsosamt och långt smakeligare bröd än af hafra allena.

För öfrigt kan af jordpäron brännas brännwin. Det gifver wäl ej mycket till kannetalet efter det allmänna bränningssättet med minder något spannemål tillsättes wid inmäskningen, dock, om man anse deras ymnoga förökelse med ringa påkostnad, kan man, äfven utan tillsats af säd, finna därwid god räkning.

Wid sielfva bränningen är eljest intet annat att iakttaga än att jordpäronen okokade måste förut wäl sönderstötas och inmäskas med hett watten.

Man har försökt att gifva dranken åt swinkreatur, den de äfven så gärna som sädesdrank förtärt.

Af de stora jordpäronen kan et ganska hwitt mjöl tillredas.....

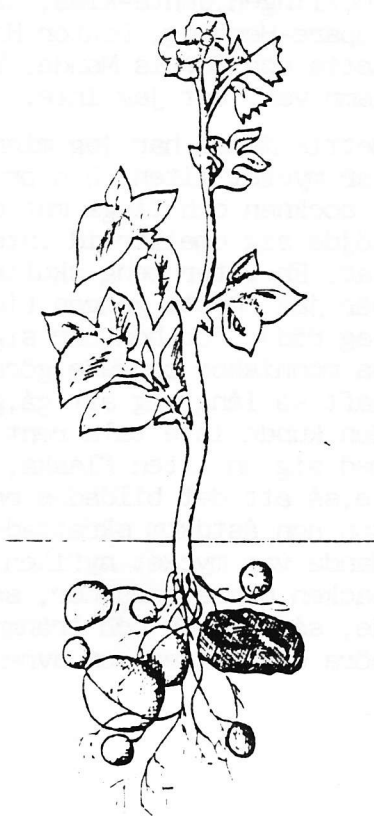
Detta mjöl fordrar mindre tillsats af sädesmjöl wid bakningen än på det förr omnämnda sättet.

Man will till slut något nämna om jordpäronens nyttjande för kreaturen.

De brukas till föda för oxar och kor, då man sönderhackar dem rå och blandar dem med hackelse. Korna gifva efter denna spis mer mjölk, än efter något annat foder, och mjölken ger mer smör."

Denna synnerligen intressanta bok, ur vilken ovanstående text är hämtad tillhör Ingemar Kyrkeryd.

F. E.

U R " J O H A N N E S A B Y R Å N " .

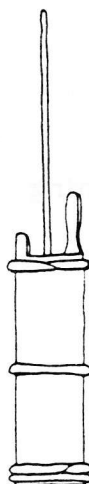
Bland Isak Johanssons i Furusjö efterlämnade papper finns bl.a. bouppteckningar, auktionsprotokoll och arvsutredningar från hans farfar, Johannes Gustafssons tid, vilka kanske kan vara av intresse för släktforskare från våra trakter. Om någon skulle vilja ta del av dessa handlingar, kan han eller hon kontakta Folke Ekered telefon 036/ 122052.

Auktionsprotokoll

1842 Skattegården, Bränninge
 1842 Sven Svenssons hustru
 Södergården, Bränninge
 1842 Hem.äg. Sven Pettersson
 Sjogarp
 1843 Johannes i en backstuga
 vid Bränninge Österg.
 1844 Millomgården, Bränninge
 1844 Änkan Stina Jacobsdotter
 Rosenlund under Högsbäck
 1845 Hustru Catharina Jonasdotter
 Backstuga vid Knutshult
 1845 Bränninge
 1846 Anders Svensson
 Berget under St.Hallebo
 1846 Gustav Nilsson
 Flatered
 1846 Gustav Jacobsson
 Munkaskog
 1846 Säteriet Stora Kärr
 1846 Bränninge Gästgivargård
 1846 Sven Eriksson
 Backstuga vid Knutshult
 1846 Hustrun Stina Lotta Andersdotter
 Bränninge Östergård
 1846 Johannes Pettersson
 Stora Fiskebäck
 1846 Lars Pettersson
 Suttran
 1846 Drängen Carl Carlsson
 Sjogarp
 1847 Änkan Christina Jaensdotter
 Furusjö
 1849 Säteriet Stora Kärr
 1850 Sjogarp
 1850 Jonas Bränning
 Hackeberg
 1851 Hestra
 1851 Måsen
 1851 Arrendatorn Håkan Larsson
 Södra Hallebo
 1851 Pigan Maja Lisa Pettersdotter
 Skogen
 1851 Arvid Abramsson
 Stora Hallebo, Sörgården

1852 Klingekärr
 1852 Änkan Lena Andersdotter
 Lyckorna under Tumbäck
 1853 Pigan Christina Svensdotter
 Kyrkeryd
 1853 Johannes Svensson
 Lilla Gunnarsbo
 1854 Anders Ekman
 1854 Johannes Svensson
 Kråkeryd
 1854 Änkan Stina Mårtensdotter
 Gustavsberg
 1854 Petter Larsson
 Sillavadet
 1855 Torpet Lerbo under Habo Prästg.
 1855 Änkan Brita Larsdotter
 Lilla Fiskebäck
 1855 Johannes Larsson
 Munkaskog
 1855 Anders Larsson
 Stenbäcken
 1856 Gustav Jaensson
 Bränninge Östergård
 1856 Johannes Svensson
 Tubbered
 1856 Änkan Johanna Andersdotter
 Måsen
 1857 Anders Gustavsson
 Kyrkeryd
 1862 Kronoskattehemmanet Säckan
 1867 Hemmanet Dungen

Bouppteckningar.

- 1845 Hustru Catrina Jonasdotter
Backstuga Knutshult
- 1846 Hustru Stina-Lotta Andersdotter
Klingekärr
- 1848 Undant.äg.Lars Magnusson
Daräng
- 1848 Hem.äg.Lars-Petter Svensson
Sjogarp
- 1849 Vagnmak.Gustav Jonasson
Gustavsberg,Gustav-adolf
- 1849 Hustru Anna-Lisa Olofsdotter
Sjogarp
- 1850 Hustru Johanna Månsdotter
Torpet Uppsala,Bränninge
- 1850 Torparen Anders Andersson
Hackebo
- 1850 Änkan Cathrina Svensdotter
Krubbemaden
- 1851 Änkan Sara ABramsdotter
Backstuga vid Sjogarp
- 1851 Arrendatorn Håkan Larsson
Komministerbost.Södra Hallebo
- 1851 Kopparslagaren Gustav Ågren
Domneberg.(äv.auktionsprotok.)
- 1852 Änkemannen Gustav Nilsson
Klingekärr
- 1852 Änkan Ingjæld Andersdotter
Tumbäck
- 1853 Inhyesmannen Sven Andersson
Backstuga vid Mölekullen
- 1853 Anders Ekman
Kärnekulla (div.andra handl.)
- 1853 Hustru Cajsa Erlandsdotter
Stomhemmanet Eket
- 1854 Änkefrun,direktörskan Christina
Catharina Mellberg,f.Englund
Knutshult
- 1856 Hustru Maja-Lena Bengtsdotter
Kyrkeryd
- 1857 Hustru Stina-Lisa Håkansdotter
Torpet Suttran,Högsbäck
- 1857 Dotter i Tubberred
- 1858 Hustru Charlotta Fagersten
Kråkeryd
- 1865 Hem.äg. Håkan Andersson
Ulvestorp
- 1866 Änkan Stina Svensdotter
Torpet Ekesbo,V.Ekered
- 1866 Hem.äg. Johan Johansson
Jäbo
- 1866 Anders Magnusson
Flatered, Konkurs
- 1868 Hem.äg. August Andersson
Eskedalen (äv. arvsutredning)

Arvskiften.

- 1843 Hustru Inga-Maja Johansdotter
Torpet Björkelund,Gunnarsbo
- 1852 Maja-Greta Andersdotter
Sjogarp
- 1854 Hustru Johanna Håkansdotter
Julared
- 1854 Hem.äg.Anders Johansson
Gubbhulan
- 1857 Hustru Anna Jonasdotter
Säcken
- 1857 Hem.äg. Johannes Svensson
Tubbered
- 1859 Anders Andersson
Abbarp
- 1860 Drängen August Adamsson
Bastebo.(avl.hos fadern i Fiflered)
- 1862 Inhyesmannen Nils Isaksson
Knutso under Knutshult
- 1862 Hustru Maria Andersdotter
Älghagen
- 1862 Håkan Jaensson
Julared
- 1863 Hustru Lovisa Isaksdotter
Sörtorp Slättebråten
- 1867 Hem.äg. Johannes Andersson
Hästhagen
- 1867 Änkan Inga Maria Olofsdotter
Apelskift

Räkning över förmynderskap.
Omyndiga flickan Johanna Adelina Carls-
dotter,Sjogarp. Arvskifte efter modern
1860,fadern 1862

Dito för Carl Wiktor Johansson
Julared 1869.

Johannes Gustafsson
V.Ekered

Här är ett exempel på, vad man kan läsa ut ur en av de gamla bouppteckningar-
na.

Änkans få äodelar gick inte till mer än 54 riksdaler och 40,5 öre. När se-
dan skulderna och utgifterna i samband med begravningen dragits ifrån detta
belopp, återstod för de båda bröderna att ärva endast 2 riksdaler och 66,5 öre.

F.E.

Bouppteckning i torpet Ekesbo 1866.

År 1866 den 12 te November inställde sig undertecknad efter vederbörlig an-
modan i Torpet Ekesbo under Westra Ekered i Habo socken för att upprätta
Bouppteckning efter därstädes den 1a i samma månad aflidna Enkan Stina Svens-
dotter, som efterlämnat sig såsom arfvingar 2ne myndige och vid denna förrätt-
ning närvarande söner, nemligen Anders Pettersson i Banhem under Backen vesterg.
i Bankeryds socken och Carl Johansson i Torpet Ekesbo. Sedan yngsta sonen Carl
Johansson först efter Lagens föreskrift blifvit : : om Boets riktiga
uppgift företogs förrättningen i nedanskrifvne ordning.

Riksmünt	RD	Öre	Transport:	19	54
1 lämbord omålat	2	-	1 kaffekok. av koppar	-	85
1 väggur med fodral	5	50	1 1 thennfat	1	-
1 gammal säng	-	75	1 kafveltyg, 1 brödkafvel	-	25
1 rödmålat skrin	1	50	1 gl sikt, 1 sil 1 mjölkkopp	-	20
1 nattlåda	-	60	1 träfat, 1 gl påse	-	25
1 litet bord	-	40	1 ullsax, 1 gång strumpstickor	-	16
1 väfvestol	1	25	1 studsaresax	-	33
1 halfskäppa	-	25	1 par skrubbor	-	25
1 baketråg	-	25	1 par kardor	-	33
1 tjärna, 1 walkbräde	-	35	2 psalmböcker, 1 bönbok	-	16
1 liten kåltunna	-	25	1 bolster med gl fjäder väg 39 14	62,5	
1 saltbalg	1	-	2 gl kuddar med sämre stopp	2	-
4 väfveskedar	-	25	1 dito med dito	1	25
1 par warpor	-	40	1 gl stoppetäcke med brunt var	1	25
1 spinnrock	-	35	1 dito med rödrandigt var	1	25
1 sältzbunke	-	37	1 fårskinnsfäll med randigt var	1	50
1 linhäckla	-	33	1 ylletygsklänning	2	50
1 brandring	1	-	1 bomullstygsdito	2	-
1 gryta med lock	1	40	1 kjortel med lifvstycke	-	75
1 gl dito	-	37	1 svart förkläde	-	33
2 gl stekepannor	-	40	3 myssor med lin	-	10
1 strykejern	-	25	2 bomullskläden	-	58
2 ljusplåtar av bleck	-	20	1 vitt broderat sockerdukskläde	-	20
3 gl bordsknifvar med gafflar	-	15	2 lintyg	-	50
			1 par strumpor, 1 par skor	-	25
2,5 aln halfylletyg á 50 öre aln				1	25
1 tygbit, 1 knäppharfvel, 1 skrubbstol				-	60

Summa Inventarie Riksmünt: 54 40,5

CONTRAKT

- 10 Som torpare på det under Ekered varande torp Ekebo antages Carl Johansson från emot nedanskrifvne villkor. Torpet emottages den 14 mars 1866 sådant det då till hus, hägnader och jord i alla delar befinnes och skall vid afträde som sker efter ömsesidig laga uppsägning och fardag lämnas i för-svarligt skick.
- 20 Torpets ägorymd består af den särskilt inhägnade jorden samt en åker i gårdens Västergärde, och 2ne åkrar samt ett ängs-kärr i Nolgärdet, vilka åkrar och ängskärr får begagnas endast till skörd men icke till betande, och de år som dessa gården trädas och betas skall även torparens åkrar trädas.
- 30 Sommarbete för 2ne kor erhåller torparen i den så kallade Westerhagen bland gårdens kreatur dem han likväl icke får ditsläppa om våren förrän gårdens kreatur ditsläppes - Även får torparen begagna det bete som finns uti den norr om torpet till gården hörande utskogen.
- 40 De hägnader som skiljer torpets ägor från gårdens och de som är mitt för ängskärret vid Föresjö hage samt de uti skill-naden emellan Föresjös i öster, Julared i norr och Hästhagen i väster vid Ekereds utskog befintelige och Ekered tilldelte hägnader samt en grind å bivägen mitt för torpet och en grind å Hästhagens utfartsväg beräknas att tillhöra torpet och skall av torparen under tiden underhållas så att de gör fred och lämnas såväl dessa som de inre hägnaderna på sätt första ? bestämmer.
- 50 Torparen skall själv eller genom annan godkänd person vid gården utgöra två karledagsverken i varje vecka året om men under bärgningstiden från den 8 juli till den 8 oktober - således 3 månader göres 3 dagsverken i varje vecka på de dagar som kommer att bestämmas alla på egen kost. Dessutom skall han vid till-sägelse inställa sig för att biträda vid de arbeten som påfordras emot ersättning efter ortens medel-pris. Även utgöres årligen vid tillsägelse Tolv kvinsdags-verken såsom rätt för torpet då kosten likväl erhålles.

Torpet Ekesbo under Västra Ekered

SOLIG RESA I GAMMAL VÄSTGÖTABYGD.

Lördagen den 9/6 företog Habobygdens släktforskarförening och Hembygdsföreningen i Habo en trevlig resa till Ätråns dalgång norr om Ulricehamn. Med på resan följde den välkände guiden David Halldorsson. Denne mångkunnige man hade mycket att berätta om traktens historia och underbara natur.

Ätråns dalgång kan uppvisa många spår av inlandsisens framfart i vårt land, dödisgropar, rullstensåsar, terrassliknande avlagringar och spår av forntida vattendrag.

Just denna trakt, från Timmele upp mot Falköping, räknas som en av vårt lands mest fornlämningsrika områden.

Söder om Timmele, alldeles invid en nutida motocross-bana, kan man se ett välbevarat bronsåldersröse, 25m i diameter och 2m högt. Här finns också tydliga spår av den urgamla ridvägen, använd redan för tusentals år sedan, när de första invandrarna efter istiden drog norrut genom dessa trakter. I närheten finns också en älvkvarnsten med 234 gropar. Här offrade man troligen till jordens gudinna, Nerthus, för att få en god skörd. En liten bild av denna gudinna i brons har hittats i närheten. Just på denna plats, där flera gamla vägar möts, fanns också det gamla tingshuset i Timmele, avrättningsplatsen och galgbacken.

I Timmele förevisade Mats Werthen Timmele färgeri, det största enskilda färgeriet i Sverige. Det var imponerande att se dessa stora lokaler med alla tekniska finesser. Resans kafferast var förlagd till Timmele gamla gästgivargård, pietetsfullt restaurerad av traktens hembygdsförening.

På smala vägar öster om Ätrån gick turen vidare mot Dalums gamla medeltida kyrka. Utanför denna kyrka finns märkliga gravstenar från tidig kristen tid, men också runstenar, som kan berätta om äventyrliga västgötapojkar, som gav sig ut på vikingatåg i öster- och västerled.

Hålvägarna i Timmele.

Vid Smula åsar finns ett naturreservat. På dessa åsar växer vanliga sommarblommor men också sällsynta stäppväxter. Drakblomster, blodnävör och trollsmultron höll just på att slå ut. Utsikten härifrån över det soliga landskapet var betagande vacker. Resans höjdpunkt blev dock besöket i Ekehagens höjdpunkt blev dock besöket i Ekehagens fornby i Åsarp. Här har hembygdsentusiaster under Bengt Franssons ledning byggt upp en märklig anläggning, där man kan få uppleva, hur våra forntida förfäder hade det, hur de bodde, åt och arbetade. En spännande stenåldersmåltid serverades i det fria: grillat vildsvinskött, kokta kålrötter, glödbakat bröd, enrisdricka och fruktsoppa, smakligt serverat på träskivor och i lermuggar. På återvägen mot Ulricehamn passerades ett antal intressanta platser, heliga källor, bautastenar och domarringar. Resan avslutades vid hembygdsgården i Habo. Resenärerna tackade Ingemar Kyrkeryd för en synnerligen välordnad och rolig resa. Många kommer säkert att vilja återvända till Ätråns vackra dalgång för att på egen hand utforska dessa historiska och vackra platser.

M.E.

UR VÄTTERLANDSKAPEN

Resehandbok utgiven av
Vätterns trafikförening
1917

ALLMÄNNA ANVISNINGAR.

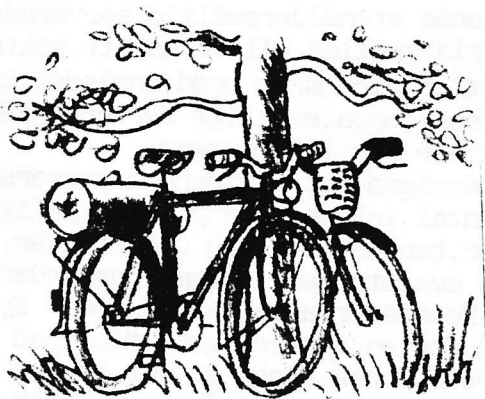
1. Kommunikationer.

Vätterlandskapen äro väl försedda med järnvägsförbindelser. På 1—3 mils avstånd ifrån Vättern och ungefär parallellt med dess längdriktning löpa tvänne stora järnvägslinjer, som tillhöra staten, nämligen öster om sjön östra stambanan mellan Katrineholm och Nässjö och väster om densamma, västra stambanan mellan Hallsberg och Falköping-Ranten. Å dessa banor framföras snabba genomgående tåg, av vilka flere medföra restaurationsvagnar.

Skjuts (droska) kan erhållas i samtliga städer efter olika taxor. Gästgivaregårdarna (skjutsstationerna) äro skyldiga lämna skjuts till vissa angivna platser. Taxa i allmänhet omkring 2 kr. pr mil.

Automobiler finnas i de flesta städer till olika taxor. För längre färder i automobil beräknas i allmänhet 5—6 kr. pr mil för automobil och omkring 3,50 kr. pr mil för *fenomobil*.

Vissa smalare vägar få ej befaras med automobil. Dessa äro angivna i K. automobilklubbens kartor, av vilka bladen 5 och 8 (å 40 öre) omfatta Vätterns omgivningar.

Med styrka måste emellertid framhållas att färder å landsvägarna pr "auto", cykel eller allra helst "apostlahästarna" lämna det ojämförligt rikaste utbyte för den *verkliga* turisten, d. v. s. den som vill *lära känna* landskapet och folket.

Vad *landsvägarna* i närheten av Vättern beträffar, så följa tvänne stora vägar sjöns östra och västra strand, i allmänhet helt nära sjön och flerstädes erbjudande de mest storslagna utsikter. I allmänhet gäller rörande deras beskaffenhet, att stora landsvägen längs östra stranden är *vald* framkomlig för automobil och cykel och mångenstädes mycket god, att motsvarande väg längs sjöns västra strand är backig och söder om Hjo ganska dålig, mellan Hjo och Karlsborg god, men norr om Hjo (genom Tiveden) ytterst backig och svårframkomlig, å vilken sträcka den håller sig på ungefär en mils avstånd från Vättern.

Samtliga dessa kustvägar äro tillåtna för automobil. En del av den östra kustlandsvägen, nämligen den mellan Gränna och Ödeshög, anses vara Sveriges vackraste landsväg. Den kan jämföras med den världsberömda Axenstrasse i Schweiz.

Sverige är fantastiskt!

2. Hotellförhållanden.

Dessa äro i allmänhet goda. I samtliga större orter vid Vättern ävensom större järnvägsstationer finnas hotell. Dessa äro i denna bok så långt möjligt uppräknade i den ordning de f. n. kunna för turister rekommenderas. Ofta äro de sist uppräknade inom samma plats billigare och enklare, än de först angivna.

På många platser finnas *dessutom* privatpensionat och "rum för resande", som med fördel kunna användas. Priset pr natt å förstklassiga hotell kan anses i medeltal belöpa sig till 2 å 3 kr. (1 säng). För 2 (eller flera) sängar i samma rum blir priset pr säng betydligt reducerat. I olikhet med förhållandena i allmänhet å Kontinenten är priset detsamma, vare sig man åter första målet å hotellet eller ej.

Å de större restauranterna serveras ofta middag till gemen-samt pris (1,50—3,— kr.) under namn av dinner kl. f. o. m. 2 e. m. Eljest ätes "à la carte". Det förra ställer sig billigare.

På de större restauranterna utföres ofta middags- och afton-musik.

f. Habo kyrka och Dommeberg.

(Järnväg från Jönköping till Habo station, 19 km.)

Hela vägen från stationen till kyrkan, berget och tillbaka till stn 13 km. (delvis rätt god cykelväg). Skjuts efter tillsägelse vid stationen. Från stationen S till Bränninge och därifrån V. till (5 km.) *Habo kyrka* belägen å en höjd. Habo gamla trä-kyrka med klockstapel är en av de märkligaste i sitt slag i Sverige. Den äldsta kyrkan, som var mindre, förstördes 1723.

Från kyrkan går man stora vägen rätt Ö. Vid en torpstuga går vägen uppåt genom lövtradsallé mot (4 km.) bergets topp. Här ligger hemmanet Dommebergets manbyggnad. I det hus, som stod här före 1916, föddes författaren och skalden "ONKEL ADAM". Fadern, hovrättsrådet VETTERBERGH, byggde det äldre huset. Utsikten härifrån, 292 m. ö. h., söker sin like i södra Sverige i storslagen skönhet. Man ser bl. a. Omberg, Taberg samt långt in i hjärtat av Västergötland. Nedfarten är lätt. Man går till en början samma väg som man kommit upp. Vid torpet går man sedan rakt fram till *stora vägen*, som man dock blott korsar, ty mitt framför har man en trevlig skogsväg, som är genväg och lätt att hitta. Sedan man passerat ett par torp och en åker, är man vid *Bränninge*, varifrån man fortsätter till stationen. Härifrån kan man på tåg fortsätta till *Mullsjö*, varom se turen: Tidaholm—Mullsjö.

Enligt Nordisk familjebok var "*Fenomobilen*" en motordriven trehjulig avsedd för pakettransport med styrstäng kopplad till framhjulet.

Jan	Feb	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
1 T	1 F	1 F	1 M	1 O	1 L	1 M	1 T	1 S	1 T	1 F	1 S
2 O	2 S	2 S	2 T	2 F	2 S	2 O	2 M	2 F	2 O	2 L	2 M
3 L	3 O	3 L	3 O	3 M	3 T	3 F	3 S	3 O	3 F	3 S	3 O
4 F	4 M	4 M	4 T	4 O	4 F	4 S	4 O	4 M	4 M	4 O	4 F
5 S	5 T	5 T	5 F	5 S	5 O	5 L	5 M	5 T	5 L	5 F	5 S
6 O	6 F	6 F	6 S	6 T	6 F	6 S	6 F	6 O	6 O	6 S	6 L
7 M	7 S	7 S	7 O	7 F	7 S	7 O	7 M	7 F	7 M	7 L	7 M
8 T	8 O	8 O	8 M	8 T	8 F	8 S	8 O	8 M	8 T	8 F	8 S
9 O	9 L	9 L	9 T	9 O	9 F	9 S	9 M	9 F	9 F	9 S	9 O
10 M	10 T	10 T	10 F	10 S	10 O	10 L	10 M	10 T	10 L	10 F	10 M
11 F	11 M	11 M	11 O	11 F	11 S	11 O	11 F	11 O	11 O	11 M	11 T
12 L	12 T	12 T	12 F	12 S	12 O	12 F	12 S	12 M	12 L	12 F	12 S
13 S	13 O	13 O	13 M	13 T	13 F	13 S	13 O	13 M	13 T	13 F	13 S
14 M	14 T	14 T	14 F	14 S	14 O	14 L	14 M	14 F	14 F	14 S	14 O
15 T	15 F	15 F	15 S	15 T	15 F	15 S	15 M	15 T	15 L	15 F	15 S
16 O	16 L	16 L	16 O	16 M	16 T	16 F	16 S	16 O	16 O	16 M	16 T
17 M	17 T	17 T	17 F	17 S	17 O	17 L	17 M	17 F	17 M	17 L	17 T
18 F	18 M	18 M	18 O	18 F	18 S	18 O	18 F	18 O	18 O	18 M	18 T
19 L	19 T	19 T	19 F	19 S	19 O	19 F	19 S	19 M	19 L	19 F	19 S
20 S	20 O	20 O	20 M	20 T	20 F	20 S	20 O	20 M	20 T	20 F	20 S
21 M	21 T	21 T	21 F	21 S	21 O	21 L	21 M	21 F	21 F	21 S	21 O
22 T	22 F	22 F	22 S	22 T	22 F	22 S	22 M	22 T	22 L	22 F	22 S
23 O	23 L	23 L	23 O	23 M	23 T	23 F	23 S	23 O	23 O	23 M	23 T
24 M	24 T	24 T	24 F	24 S	24 O	24 L	24 M	24 F	24 M	24 L	24 T
25 F	25 M	25 M	25 O	25 F	25 S	25 O	25 F	25 O	25 O	25 M	25 T
26 L	26 T	26 T	26 F	26 S	26 O	26 L	26 M	26 T	26 L	26 F	26 S
27 S	27 O	27 O	27 M	27 T	27 F	27 S	27 O	27 M	27 T	27 F	27 S
28 M	28 T	28 T	28 F	28 S	28 O	28 L	28 M	28 F	28 M	28 L	28 T
29 T	29 F	29 F	29 S	29 T	29 F	29 S	29 O	29 M	29 T	29 F	29 S
30 O	30 L	30 L	30 O	30 M	30 T	30 F	30 S	30 O	30 O	30 M	30 T
31 M	31 T	31 T	31 F	31 S	31 O	31 L	31 M	31 F	31 L	31 F	31 S

Almanack

HABOBOR I HELG OCH SÖCKEN 1991.

Vi närmar oss ett nytt år. Då kommer vi ut med en ny almanacka.

Vi har valt ut 12 intressanta gamla bilder t.ex. Logen Vätternvåg 1908, Habo järnvägsstation 1903 m. fl.

Almanackan kommer att vara klar i mitten av november.

Det blir svårare för varje år att identifiera personer och byggnader, varför vi uppmanar alla som har gamla bilder att på baksidan skriva ner detta. Det underlättar vårt arbete i framtiden.

Vi hoppas, att 1991 års almanacka skall bli till full belåtenhet och att medlemmar och andra intresserade stöder oss i vårt arbete genom att köpa den.

För Almanackskommittén

Bengt-Inge Svensson

BLIV MED OCH FORSKA

med **SMÅLANDS ALLEHANDA**

Som väl de flesta av våra medlemmar i Släktforskarföreningen och Hembygdeföreningen känner till, samlar jag på gamla böcker och tidningar.

Mitt senaste förvärv, Smålands Allehanda 1885 - 1960, ett sextiototal årgångar, är mycket intressant. De flesta är i utmärkt skick.

En hembygdsförening i Småland annonserade i Jönköpings-Posten, att dessa tidningar var till salu. Genast ringde jag dit och köpte denna "tidningsskatt".

Jag har för avsikt att leta efter artiklar från framför allt Habo med omnejd. De som är intresserade kan kontakta mig för att bilda en "läsgrupp". Det är ett tidsödande men intressant arbete att leta efter artiklar från våra bygder.

Bengt-Inge Svensson

**Karl-Gustav
Fransson**

* 17/7 1917

I dagens tidning kunde vi läsa, att Karl-Gustav Fransson den 25 oktober gått ur tiden. Fransson har utfört ett storartat arbete som släktforskar. Han har nämligen rekonstruerat husförhörslängder från 1675 och framåt, vilket i hög grad underlättar forskningsarbetet för alla dem som söker sina rötter inom Habo, Gustav-Adolf, Brandstorp och Härja församlingar. För detta arbete har han tilldelats Habo kommuns kulturstipendium.

Vi saknar dig, Karl-Gustav, men genom det arbete du utfört, kommer ditt namn att leva vidare i våra bygder i all framtid.

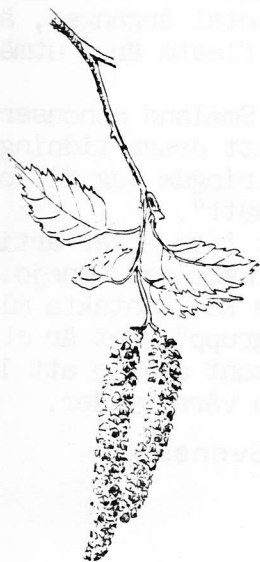
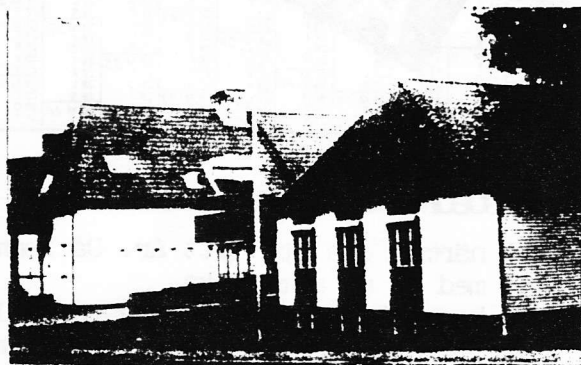
F.E.

Vårens program...

24/ ÅRSMÖTE

i församlingshemmet kl. 19.00

Anders Bertilsson kåserar om vad våra förfäders odlarmöda betytt och betyder för oss.

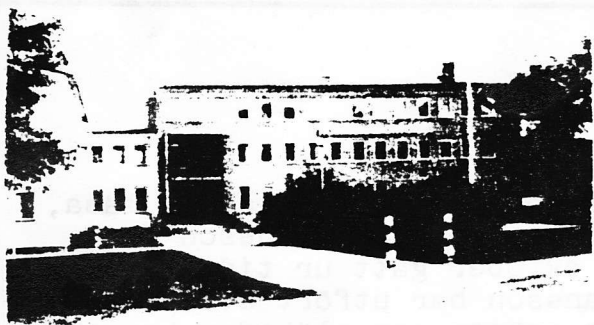

20/2 BRASAFTON

i hembygdsgården kl. 19.00

19/3 ÖPPET HUS

i biblioteket kl. 19.00 - 22.00

9/4 VALTER KARLSSON

berättar om sitt mångåriga engagemang som kommunalman.

Kommunalsalen kl. 19.00

15/5 VÅRVANDRING

i Furusjötrakten till Järnberget och Tärningaberget.
Samling vid Furusjö badplats kl. 18.00

Medtag kaffekorg

